

Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület
KÉTÉLTŰ- ÉS HÜLLŐVÉDELMI SZAKOSZTÁLY

Éves Jelentés

2012.

Tartalom

Haragos sikló program	1
Pannongyík program	6
Börzsöny felmérés	9
Országos Kétéltű- és Hüllőtérképezés Program	11
Év hüllője: a lábatlangyík	14
Szalamandrák éjszakája	15
Pilis kétéltűi és hüllői	15
Sas-hegyi Látogatóközpont	16
III. Herpetológiai Előadórülés	17

A HARAGOSSIKLÓ BUDA KÖRNYÉKI ÁLLOMÁNYÁNAK FELMÉRÉSE ÉS RÉSZLEGES ÉLŐHELYREKONTRUKCIÓ A FARKAS-HEGYEN

Babocsay Gergely, Vági Balázs

Előzmények

Szakosztályunk 2011 tavaszán indította el a haragossikló élőhelyvédelmi programját. Abban az évben elsősorban a Budaörsi-kopárok több pontján végeztünk felmérést. A Farkas-hegyen 11 haragossiklót észleltünk (ld. a Szakosztály 2011-es jelentését). Az eredmények alapján kijelöltük azokat a farkas-hegyi élőhelyfoltokat, amelyeken élőhely-rekonstrukciós munkálatokat kívántunk elvégezni 2012-ben.

Cél

2012-ben célunk volt a haragossikló-állományok további felmérése a Budaörsi-kopárokon, valamint részleges élőhely-rekonstrukciós munkák elvégzése a Farkas-hegyen.

További célok:

1. Célunk volt a projektet oly módon elvégezni, hogy az minél nagyobb számú önkéntest mozgasson meg.
2. A projekt kommunikálásán keresztül a Szakosztály működésének minél szélesebb körben történő megismertetése.

A projekt résztvevői

1. 2012-ben a felmérésekben a két projektvezető és összesen 16 önkéntes vett rész.
2. Az élőhelyrekonstrukciós munkákból összesen 30 ember vette ki a részét. Egyelőre nem sikerült elérnünk a középiskolások és egyetemi hallgatók kollektív bevonását.
3. A projekthez eddig jelentős elvi és gyakorlati támogatást kaptunk a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóságtól és a Pilisi Parkerdő Budapesti Erdészetétől.

Az idei munkákban résztvevő személyek névsora:

Babocsay Gergely	Hévízi Gergely	Péntek Attila László
Becsei Katalin	Ihász Nikolett	Rábel György
Bellaagh Mátyás	Katona Patrik	Rahmé Nikola
Belső László	Kondor Tamás	Saliga Rebeka
Bérces Sándor	Kovács Dániel	Sulez Viktória
Csáky Péter	Kovács Tamás	Szabó Péter
Dókus Gyöngyi	Kovács Tibor	Szabó Zsolt
Etter Dénes	Korsós Zoltán	Szelcsányi György
Fehér Tamás	Kurucz Tibor	Tóth Gergely
Fenyvesi Éva	Mihály Péter	Vági Balázs
Gál Zoltán	Mizsei Edvárd	Varga Klára
Ina Gross	Moharos Levente	Vörös Judit
Halpern Ádám	Novák Adrián	
Halpern Bálint	Paulin Márton	

Engedélyek

2012. november végéig lejárt az Országos Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Főfelügyelőségtől kapott, a Haragossikló- és a Pannonyík-program végrehajtásához kért természetvédelmi engedélyünk. Az engedély 5 évre történő meghosszabbítását kértük, amelyet megkaptunk.

A Pilisi Parkerdő Zrt. által számunkra megkért, a fenyők letermeléséhez szükséges engedély 2012. december 31-én lejárt. A hosszabbítás szükségességét illetve a célterületet illetően a Duna-Ipoly Nemzeti Parkkal még folynak az egyeztetések.

Költségvetés

A programban 2012-ben összesen 140 976 Ft-ot használtunk fel az alábbi bontásban:

<i>Cél</i>	<i>Összeg</i>
Favágás	101 600
Útiköltség	21 171
Felszerelés (kesztyűk, zsinegek)	1 994
Önkéntesek ellátása (élelem)	16 211
Összesen	140 976

A projekt 2012-es szakaszának rövid leírása

2012-ben két élőhelykezelési akcióra került sor a farkas-hegyi élőhelyen: 2012. március 3-án, illetve 2012. november 18-án. A március 3-án megkezdett élőhelykezelést március 10-én tudtuk csak befejezni. A két kezelés során arról a két élőhelyfoltól távolítottuk el a fenyőket, amelyeken 2011-ben megfigyeltük a haragossiklókat. Mindkét alkalommal erdészeti vállalkozó munkáját vettük igénybe, aki az akciót megelőzően ledöntötte és feldarabolta a fenyőket. Az élőhelykezeléseket összesen több mint 30 önkéntes segítette (1-2. ábra).

1. ábra. A farkas-hegyi élőhelykezeléseket összesen több mint 30 önkéntes segítette. A tavaszi munka jó hangulatban telt, annak ellenére, hogy keményen kellett dolgoznunk.

2. ábra. A domboldalról 2012. március 3-án jelentős mennyiségű fekete fenyőt távolítottunk el. A növényzet regenerálódása az év során lassan, de megindult.

3. ábra. A farkas-hegyi élőhelyfoltok egyike. A kezelés követően a sziklakibúvásos dolomitoldalon egyetlen fenyő sem maradt.

Az élőhelykezelés eredményességét két alkalommal ellenőriztük (3. ábra). A fenyők helyén a lágyszárú vegetáció térhódítása már áprilisban megkezdődött, de az ezt követő nyári aszályban megtorpant. Az őszi esőzések azonban újra felgyorsították a lágyszárú növényzet fejlődését. A kezelt területek egyikén ősszel egy egy méter körüli egyed vedlett bőrét találtuk meg. A kiszállások során egy önkéntesünk kifejlett haragossiklót figyelt meg a kezelt élőhely-részletektől kissé távolabb.

A projekt kiemelkedő eseménye volt, hogy Ina Gross, német herpetológus a pesthidegkúti Vörös-kővár dombon eddig ismeretlen haragossikló-populációra bukkant. A terület kiterjedése nem jelentős, de az ott élő állomány relatíve erősnek tekinthető. Összesen 26 alkalommal figyeltük meg haragossiklót az önkénteseink a területen. Mivel a területre nem szólt az idei évi engedélyünk, a látogatásokat felfüggesztettük, és önkénteseinket is arra kértük, kerüljék el ezt az élőhelyet. A következő évekre kikért, elbírálás alatt álló engedélykérelmünkbe bevettük a Vörös-kővárat is.

Felmérések kivitelezése

A felmérések 2011-hez hasonlóan zajlottak. Az első felmérést 2012. április 13-án, az utolsót október 20-án végeztük. Összesen 22 alkalommal látogattunk meg élőhelyeket, ebből 6 alkalommal a Farkas-hegyen és 16 alkalommal a Vörös-kővár dombon. Egy-egy alkalommal meglátogattuk a haragossikló Paks és Dunaföldvár melletti élőhelyeit is. Az idei tapasztalatokból tanulva, arra kértük a terepre látogatókat, hogy a továbbiakban csak a projekt vezetőinek és a DINPI tudtával és jóváhagyásával lépjenek az élőhelyekre.

A felmérések eredménye

Haragossikló-észlelések

Összesen 27 alkalommal észleltünk haragossiklót, mivel azonban az egyedek nem voltak azonosíthatóak, nem tudjuk, hány különböző állatról van szó. Mivel a kiszállásokat az új populáció felfedezését követően kissé túl nagy lelkesedés hajtotta, azok némiképp szervezetlenül, a programvezetők értesítése nélkül zajlottak, így az adatok elégtelensége miatt nem tudjuk megbecsülni, hogy hány különböző egyedről lehetett szó. Rendkívül biztató fejlemény viszont, hogy a vörös-kővári állományban több nagytestű kifejlett egyedet figyeltünk meg, amelyeket láthatóan nem különösen zavart a területen folyó intenzív rekreációs tevékenység (kutyasétáltatás, kirándulás, paplanernyőzés stb.). Az élőhely minősége jónak tűnik, kiterjedése azonban kicsi. Egyes részeit a nyárfák benőtték, és túlzottan takarják. Ezeknek a fáknek az eltávolítását szeretnénk a jövőben elvégezni.

Élőhelyek

A farkas-hegyi élőhelyek állapota reményeink szerint jelentősen javulni fog a kezelések hatására. A növényzet várhatóan hamar regenerálódik, és a sziklahasadékokban meghagyott cserjék hamarosan kellő takarást biztosítanak majd a siklóknak. A területen további kezelésekre van azonban szükség. A fekete fenyő további alkalmas területeket borít még. Ezeknek az eltávolítása reményeink szerint egy, a DINPI által indított LIFE program keretében fog megvalósulni. Erről egyeztetés folyik az NPI-vel.

Amennyiben a farkas-hegyi élőhelyek kezelése más keretek között is elvégezhető, szeretnénk, a Szakosztály erőforrásait a tervezett LIFE programban nem szereplő vörös-kővári élőhelyre fordítani, és tavasszal egy kisebb élőhelyjavító akciót elvégezni.

A meglátogatott két Duna-menti élőhely Paks, illetve Dunaföldvár mellett erősen leromlott állapotú és igen kis kiterjedésű. Haragossiklót egyik helyen sem találtunk, igaz, az

észleléseknek a nyár végi időpont és az aszályos idő sem kedvezett. E két élőhelyre a következő évben természetvédelmi kezelést nem tervezünk, de állományfelmérés szóba jöhet a kígyók legaktívabb időszakában, május-júniusban. A jövőben szeretnénk meglátogatni az elmondások szerint nagyobb kiterjedésű, Dunaújváros melletti élőhelyet is.

4. ábra. Vöröskövárnál észlelt egyik felnőtt példány, vedlés előtti állapot miatt opálos szemmel.

Tervezett élőhelykezelés

Egyeztetünk a DINPI-vel a további kezelések helyszíneiről. Jelenleg úgy tűnik, hogy a kezeléseket a Vörös-kővár dombon célszerű folytatnunk.

Publicitás

A programot a KHVSZ honlapján 3 alkalommal, a Kossuth Rádióban 2 alkalommal ismertettük.

Az eredményeinket 2011-ben poszter-prezentáció formájában bemutattuk a VII. Magyar Természetvédelmi Biológiai Konferencián, Debrecenben.

Az anyag cikk formájában megjelent a Természetvédelmi Közleményekben 2012-ben:

Babocsay, G. & Vági, B. (2012): Fogytakozó haragossiklók – növekvő civil aktivitás a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület Kétéltű- és Hullóvédelmi Szakosztályában. Természetvédelmi Közlemények, 18: 34-44.

A PANNONGYÍK MONOR-IRSAI-DOMBVIDÉKI POTENCIÁLIS ÉLŐHELYEINEK FELMÉRÉSE ÉS A PÁND MELLETTI ÉLŐHELY KEZELÉSE

Kovács Tibor

Előzmények

Az MME Kétéltű- és Hullóvédelmi Szakosztálya 2009. óta végez célzott pannongyík-felméréseket. Az előfordulási adatok gyűjtése után 2012-ben egy korábban feltárt és rohamos romlásnak indult élőhely kezelése került sorra. A Pánd település melletti Hosszú-völgy egyik dombsorán mintegy 10 évvel ezelőtt került meg először a faj, és utána minden évben regisztráltuk jelenlétét. Az elmúlt 6 év alatt a galagonya és vadrózsa inváziója rohamossá vált, és a korábbi élőhelyből több hektáryit emésztett fel.

Célok

- A pándi élőhelyen akkora méretű terület megtisztítása a cserjéktől, mely elegendő egy életképes pannongyík populáció fenntartására.
- Pannongyíkok monitorozásának és tudományos igényű felmérésének előkészítése a pándi élőhelyen.
- Potenciális élőhelyek feltérképezése a Monor-Irsai-dombvidéken

A projekt résztvevői

Végrehatásáért felelős személyek: Kovács Tibor és Vági Balázs (MME KHVSZ)

Az élőhely-kezelésekben mintegy 20 önkéntes vett részt. Résztvevőket küldött a Jászberényi Állatkert is. A Duna-Ipoly Nemzet Park Igazgatósága közmunkásokat vetett be az akciók során. Az osztatlan közös tulajdonban levő földterület 70%-os tulajdonrész birtokló gazdája az élelmezéshez járult hozzá.

A monitorozás előkészítését két természetvédelmi mérnök hallgató végezte a Szent István Egyetemről.

A Monor-Irsai-dombvidék egyéb, potenciális pannongyík-élőhelyeinek felmérését az ELTE térképész szakos hallgatója végezte el.

A pándi kezeléssel párhuzamosan, az albertirszai Golyófogó-völgyben (korábban ismert pannongyík-élőhely) 3 közmunkás segítségével történt cserjeirtás.

Engedélyek

2012. november végéig lejárt az Országos Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Főfelügyelőségtől kapott, a Haragossikló- és a Pannongyík-program végrehajtásához kért természetvédelmi engedélyünk. Az engedély 5 évre történő meghosszabbítását kértük, amelyet megkaptunk. A cserjeirtáshoz a nem védett pándi területen külön engedélyre nincs szükség.

Költségek

A programban 2012-ben összesen 200.176 Ft-ot használtunk fel az alábbi bontásban:

<u>Tétel</u>	<u>Összeg</u>
Üzemanyag , útiköltség	154.156
Élelmiszer	11.320
Engedélykérelem	20.000
Térképek	6.500
Szerszám	8.200
Összesen	200.176

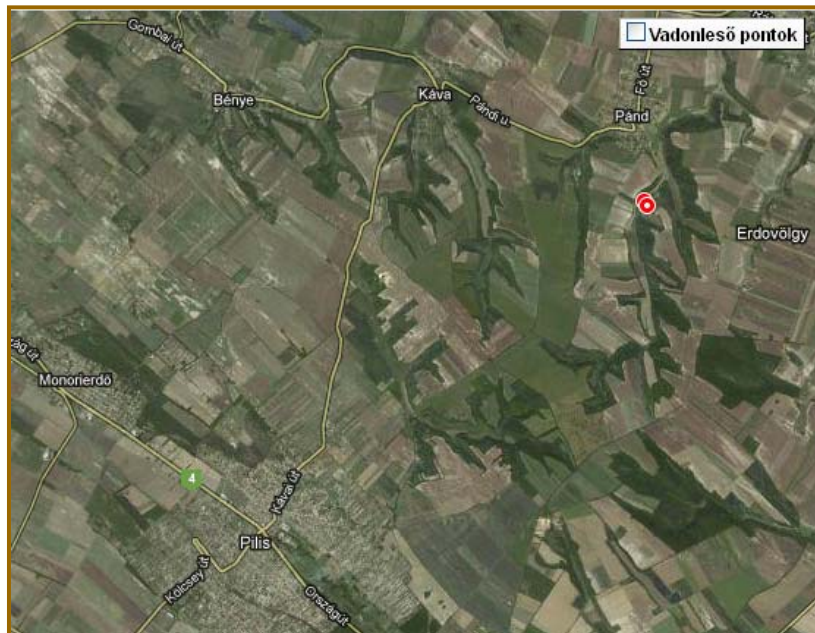
Rövid összefoglaló az eseményekről

Az év első szakaszában a Gödöllői-dombság és a Monor-Irsai-dombság lehetséges élőhelyeit jártuk végig. A térképezés márciustól egészen november 15-ig elhúzódott és mintegy 12 lehetséges helyszínt tárt fel. A térképezést az ELTE térképész hallgatója, Süle Benjámint végezte. Az ország többi pontjáról 2012-ben szintén épp tucatnyi új lelőhely került fel a Herptérképre. A pontokat 9 személy gyűjtötte a budapesti Sas-hegyről, a budaörsi Odvas-hegyről, a pomázi Kőhegyről, a Naszályról, a Börzsöny Szent-Mihály hegyéről, az esztergomi Vaskapu-hegyről a Kevélyekről és nagy meglepetésre Érd beépített, kertvárosi részéről.

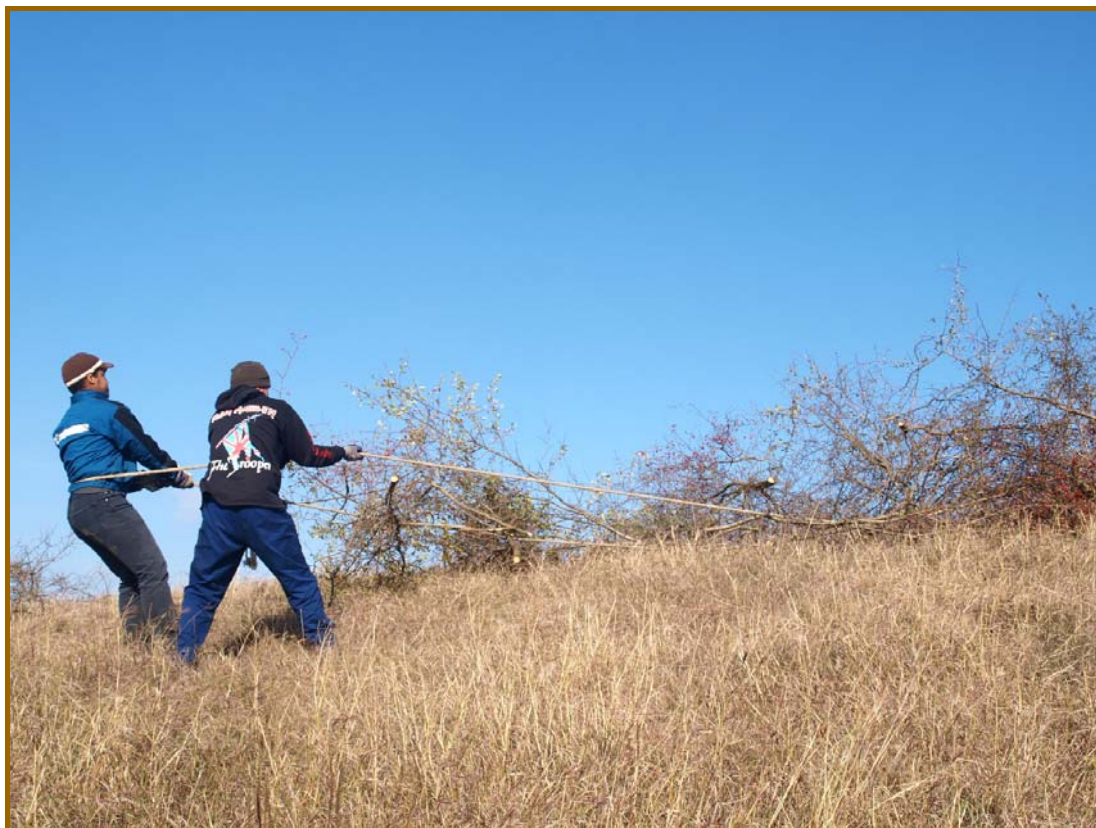
1. kép. A herptérképre vitt pannonyúk adatok 2012 végéig

Augusztus 30-szeptember 2 közt többnapos cserjeirtást végeztünk Pándon 18 fő részvételével. Szeptemberben két hétvégén történt kezelő kaszálás az albertirsai Golyófogó-völgy egyik mellékágában, korábban ismert pannonyúk élőhelyen. A résztvevők közt voltak a Szent István Egyetem diákjai, a Jászberényi Állatkert munkatársai, szakosztályunk tagja, más civil szervezetek aktivistái, valamint a Duna-Ipoly NPI által alkalmazott közmunkások is. Október 13-án Pándon ellenőriztük az élőhelykezelés utáni állapotot, és igazoltuk a faj jelenlétét, és megállapítottuk, hogy a letermelt cserjék helyén is van pannonyúk aktivitás. A

viSSzaellenőrzést a Szent István Egyetem két diákja, Kováts Dániel és Szabó Dávid végezte. A megtalált juvenilis egyedek arra utalnak, hogy a területen életképes populáció van jelen. Október 30-án folytattuk a pándi élőhelykezelést 3 fő részvételével. Megegyezés született a Duna-Ipoly Nemzeti Parkkal arról, hogy a lehordott több tucat köbméter cserjehulladékot aprítékoló géppel feldolgozzák 2013-ban.

2. kép. A pándi lelőhely lokációja

3. kép. Cserjevontatás kötéllel

4. kép, Megtisztított dombtető

A BÖRZSÖNY HEGYSÉG HERPETOLÓGIAI FELMÉRÉSE

Vági Balázs, Kovács Tibor

Előzmények

Az MME Kétéltű- és Hullóvédelmi Szakosztálya Országos Kétéltű- és Hullótérképezési Programja során minden évben kijelöl egy szűkebb célterületet, ahol intenzív, alapos adatgyűjtést végez. Korábban a Pilis és a Visegrádi-hegység területét vizsgáltuk, később Budapestet és az agglomerációt, 2012-2013-ra pedig a Börzsöny hegység területét jelöltük ki. A börzsönyi térképezést a célterület ilyen szempontból alacsony feltártsága és az egyes élőhelyek hosszadalmas megközelítése miatt eleve két évesre terveztük.

Célok

- Potenciális kétéltű-szaporodóhelyek tudományos igényű feltérképezése fajösszetétel és ökológiai háttérváltozók szempontjából
- Kétéltű és hulló előfordulási adatok gyűjtése az Országos Kétéltű- és Hullótérképezés számára
- Önkéntesek minél szélesebb körű bevonása az adatgyűjtésbe

A projekt résztvevői

A felmérésekben eddig a KHVSZ tagjai és önkéntesei vettek részt, elsősorban Ujszegi János, Gál Zoltán és Fekete Anna, továbbá a két programfelelős. A szlovákiai (Ipolyság) székhelyű Ipoly Unió civil szervezet két alkalommal is küldött a Nagy-Britanniából érkezett önkéntes felmérőket a Börzsönybe, ahol irányításukat Szakosztályunk végezte. Szlovákiai koordinátoruk Wollent Ida és Wollent József volt. A DINPI két munkatársa, Darányi László és Bezeckzy Árpád valamint az Ipolyerdő Zrt kemencei erdészetétől Varga Zoltán erdészvezető számos kistó, forrás pontos lelőhelyét adta át nekünk.

Költségek

A programban 2012-ben összesen **120.200Ft**-ot használtunk fel az alábbi bontásban:

<u>TÉTEL</u>	<u>Összeg</u>
Üzemanyag , útiköltség	114.000
Térképek	6.200
Összesen	120.200

Eredmények

A felmérések előkészítését, a szaporodóhelyek azonosítását 2012. februárjában megkezdtük, elsősorban a hegység déli részén, ahonnan kevesebb adattal rendelkezünk, viszont könnyebben megközelíthető. Az alábbi kisvizeket lokalizáltuk a hegységben:

1. Sós-kút	12. Bika-rét	23. Kapitány-rét
2. Magyar-kút	13. Bika-réti gödrök	24. Piroska
3. Fekete-víz	14. Király-rét	25. Szilfa-forrás
4. Török-hegy	15. Pap-hegy	26. Büdös-tó D
5. Felső-Kákás-tó	16. Szokolya	27. Magasrét
6. Büdös-tó É	17. Toronyalja	28. Bőszob
7. Bajdázói-tó	18. Békás-rét	29. Kuha tanya 1
8. Királyréti-tó	19. Hétvályú	30. Kuha tanya 2
9. Katalinpuszta	20. Négy-hányás	31. Ódamásd
10. Szendehelyi-tó	21. Nagy Sas-hegy	32. Dagonya
11. Tölcsér	22. Nádas-rét	

Márciustól megkezdődött a kisvizek felmérése. Mivel a 2012-es tavasz extrém száraz volt, a tavak közül sok volt többé-kevésbé kiszáradva, vagy apadt ki a tavasz folyamán. 9 tóból sikerült összegyűjteni az összes kívánt adatot. Ezekben elsősorban az erdei béka (*Rana dalmatina*), a gyepi béka (*R. temporaria*) és a barna varangy (*Bufo bufo*) petézését sikerült megfigyelni. Kimondottan gyakori faj adataink alapján a foltos szalamandra (*Salamandra salamandra*). Előfordul még: vöröshasú unka (*Bombina bombina*), kecskebéka-komplex (*Pelophylax* spp.), pettyes göte (*Lissotriton vulgaris*). Sárgahasú unkára (*B. variegata*) egyetlen, még igazolandó előfordulási adatunk van. A hegység körül, az Ipoly árterén előfordul a dunai tarajosgöte (*Triturus dobrogicus*) és a barna ásóbéka (*Pelobates fuscus*).

Hüllő előfordulási adatok a Börzsönyből a Herptérképen: Lábatlangyík (18) erdei sikló (1), mocsári teknős (2), fürge gyík (8), rézsikló (1), zöld gyík (25), vízisikló (15), pannongyík (4), fali gyík (18), kockás sikló (2)

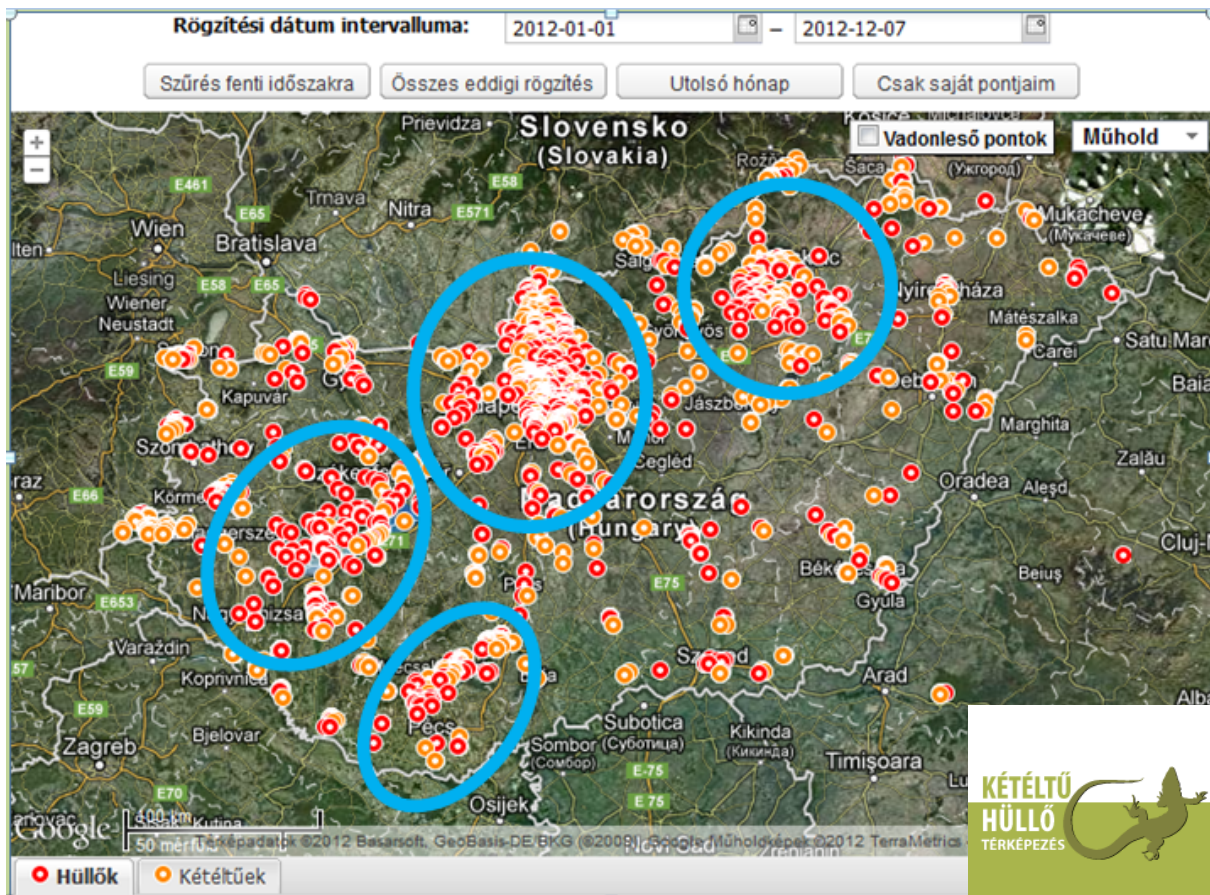
A program értékelése, 2013-as tervek

A potenciális kétéltű-élőhelyek feltérképezése sikerült. Az élőhelyek felmérésénél nehézséget okozott a kedvezőtlen szárazság, valamint az önkéntesek alacsony száma. Az idei évben a felméréseket több önkéntes bevonásával szeretnénk folytatni a már kijelölt helyeken. Nagyobb figyelmet kívánunk szentelni a tavak május-júniusi állapotának, hogy a később szaporodó kétéltűeket is detektálhassuk. Szorosabb kapcsolatra törekszünk az MME Börzsönyi Helyi Csoportjával is.

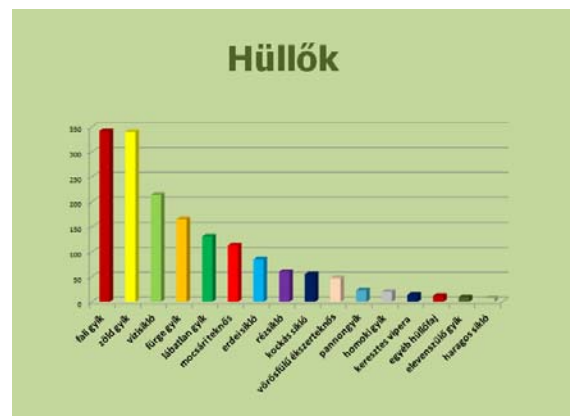
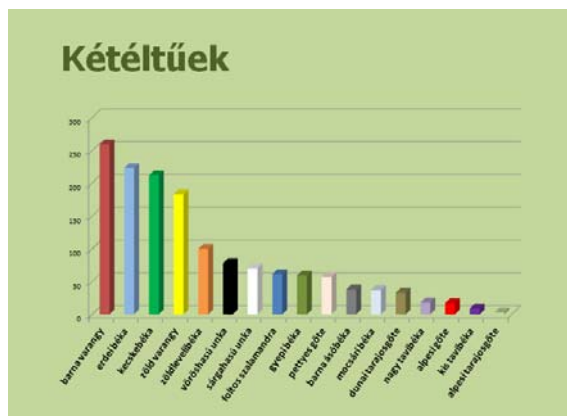
ORSZÁGOS KÉTÉLTŰ- ÉS HULLÓTÉRKÉPEZÉSI PROGRAM

Vörös Judit, Halpern Bálint

A 2012-es évben 3094 adatfeltöltés történt az Országos Kétéltű- és Hullótérképezés Programunk honlapjára (herpterkep.mme.hu), összesen 448 regisztrált adatfeltöltőtől, akik közül 184 feltöltő 2012-ben regisztrált a honlapra. Az adatok csoportosulása alapján négy kiemelt régió nevezhető meg: Budapest és környéke, Mátra és Bükk, Balaton és Balatonfelvidék, Mecsek. Hiányosak az adatok még a Duna-Tisza Köze és a Tiszántúl régiókból.

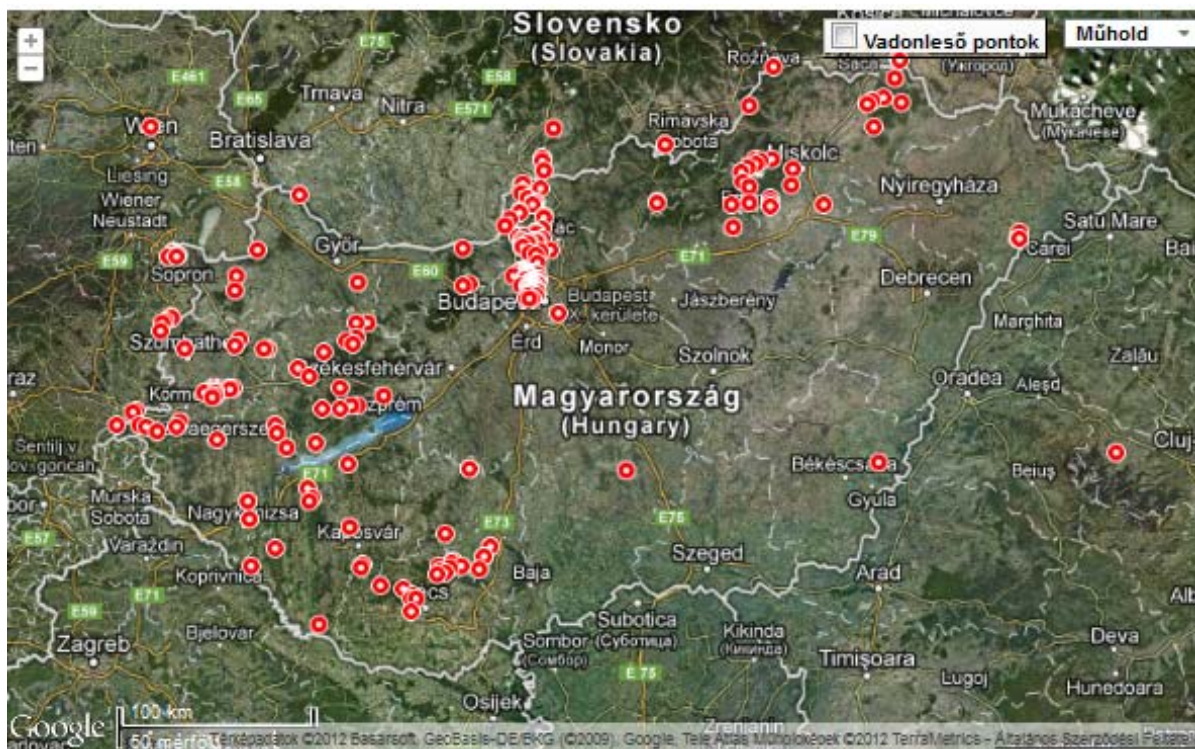
A feltöltött adatok nagyjából fele-fele arányban oszlottak meg a kétéltűek és hüllők között. A kétéltűek esetében a legtöbb adat a barna varangyról érkezett (250), de jelentős adatmennyiség jött be az erdei béka, kecskebéka és zöld varangy fajokról is. A hüllők esetében a fali gyíkról töltöttek fel legtöbb adatot (347), azt követte a zöld gyík adatok mennyisége (340).

Térképezési program új elemei

Az év hullője: a lábatlangyik

A hazai herpetofauna megismertetése, illetve a térképezési programunk népszerűsítése érdekében 2012-ben meghirdettük „Az év hullője: a lábatlangyik” programunk, mely szorosan kapcsolódott a térképezéshez. A kiemelt fajról 110 feltöltés érkezett be.

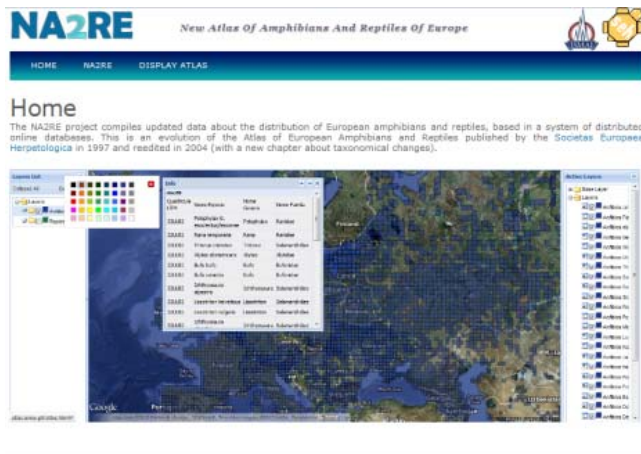
Idegenhonos fajok

A 2012-es év további fejlesztése volt, hogy külön felületet hoztunk létre a térképezés oldalán az idegenhonos fajoknak, köztük kiemelve a vörösfülű ékszerteknőst. Számos bejelentés érkezett a faj előfordulásáról, de egyéb egzotikus fajok felbukkanása is bizonyítékot nyert. Észlelték többek között a sárgafülű ékszerteknőst, a királytekneőt, és olasz faligyíkot is.

Terepi útmutató

A honlapra feltöltöttünk egy terepi útmutatót, melyben a védett állatokhoz kapcsolódó adatgyűjtés szabályait és etikai normáit ismertetjük.

Nemzetközi kapcsolatok

Megkeresett minket az Európai Herpetológiai Társaság Térképezési Bizottsága, hogy az adatainkkal járuljunk hozzá az európai kételtű- és hüllőfajok elterjedésének bemutatására szolgáló atlasz készítéséhez. Az addig összegyűlt adatokat továbbítottuk feléjük, és 2012-ben el is készült az a weboldal, amelyen a mi adatainkkal kibővült „Új Európai Kételtű és Hüllő Atlasz” látható (<http://na2re.ismai.pt>).

Éves találkozó

A tavalyi évhez hasonlóan év végén ismét szerettük volna évvértékelő jelleggel megvendégelni a programban közreműködőket, ezért 2012. december 8-i Szakosztályülésen beszámolóval egybekötött díjkiosztót tartottunk a térképezés 2012-es aktivistáinak a Fővárosi Állat- és Növénykertben. Összesen 12 díjat osztottunk ki:

- Legfiatalabb adatfeltöltők: Takács Péter (12 éves) és Opra-Szabó Vince (9 éves)
- Legtöbb fajt feltöltő: Fitala Csaba és Balázs Péter (19 faj)
- Legtöbb területről feltöltő: Kecskés Ferenc és Baracsy Ákos
- Legizgalmasabb jelenetet megörökítő fénykép: Merkl Ottó - erdei sikló madarat eszik
- Legérdekesebb adat: Korbuly Kata: pannongyík, Érd

Ezen kívül a már „hagyományos kategóriában”, a legtöbb adatot feltöltők is ajándékot kaptak:

1. Dr. Tóth Sándor - 620
2. Szabó Zsolt - 318
3. Szilágyi Alice - 195
4. Péntek Attila László - 178
5. Virág Adrienn - 172

A díjazottak számára limitált példányszámban fali naptárat készítettünk, a honlapra 2012-ben feltöltött legszebb fotókból válogatva.

AZ ÉV HÜLLŐJE: A LÁBATLANGYÍK

Vörös Judit, Halpern Bálint

Szakosztályunk 2012-ben a lábatlan gyíkot választotta az év hüllőjének. A kezdeményezés célja a hazai herpetofauna térképezésének elősegítése. Terveink szerint ezután minden évben kijelölünk egy kétéltű- vagy hüllőfajt, mely felmérését ilyen módon is elő szeretnénk segíteni.

A lábatlan gyík (*Anguis fragilis*) egyike kevésbé ismert hazai hüllőinknek. Széles elterjedése ellenére - életmódjából fakadóan - viszonylag ritkán kerül szem elé, ezért kezdeményezésünkkel szeretnénk volna jobban rá irányítani a figyelmet is.

A lábatlan gyík alfajait az elmúlt évek genetikai vizsgálatai alapján faji rangra emelték, így hazánkban jelenleg két lábatlangyík-faj él. A Dunántúlon a **közönséges lábatlangyík** (*Anguis fragilis*) és a Dunától keletre a **kékpettyes lábatlangyík** (*Anguis colchica*).

Más okai is vannak, hogy a lábatlan gyíkot szerettük volna a széles nagyközönség figyelmébe ajánlani. A városok növekedésével egyre gyakrabban áll elő az a

helyzet, hogy a beépített lakóterület közvetlenül szomszédossá válik valamely erdővel. Budapest egyes kerületeiben a gázolások jelentős mértékűek lehetnek, amit csak figyelemfelhívással és óvatos vezetéssel lehet elkerülni.

„Az év hüllője” program céljára végül 110 adat érkezett be az Országos Kétéltű- és Hüllőtérképezés honlapjára 2012-ben (lásd 11. oldalon).

A faj „in situ” megismerése céljából június 2-ra meghirdettük a „Kuszma-túrát” a

Normafához, mely a kedvezőtlen időjárás ellenére is szép számú érdeklődőt vonzott. A szervezők meghívására a Tatai Vadlúd Sokadalmon Vörös Judit ismertette a programot, valamint Kovács Tibor és Becsei Katalin számos iskolai ismeretterjesztő előadást tartott.

Az MME és a KHVSZ honlapokon rendszeresen beszámoltunk ezekről az eseményekről és a programot bemutató cikket írtunk a Madártávlatba, valamint 2000 példányban szórólap is készült a témáról.

SZALAMANDRÁK ÉJSZAKÁJA

Tirpák Gábor, Kovács Tibor

A Pilisi Parkerdő ZRt. és a Duna-Ipoly Nemzeti Park szervezésében, Szakosztályunk szakvezetésével 2012. április 14-én, szombat este megszerveztük az első pilisi szalamandra-felmérést Dömösről. A program célja a faj egyetlen biztos pilisi előfordulási helyének a feltérképezése volt.

Nagyobb távlatban célunk, hogy pontosítsuk a foltos szalamandra pilisi elterjedésére vonatkozó ismereteinket. Ezért volt lényeges a biztos előfordulási helyről való kiindulás, ami a Malom-patak völgye. Az eseményre körülbelül 30 fős csapat gyűlt össze. Az esti időpont ellenére szép számmal voltak gyerekek is.

Az eligazítási pont a Szentfakápolnánál volt, ahonnan öt csapat

vágott neki a másfél órás felmérésnek, ahol az idő rövidege miatt inkább a rövid szakaszok (Malom-patak, Lukács-árok, Rám-szakadék és Rám-völgy) alapos felmérése volt a cél, mintsem a távolabbi elterjedési határok keresése. Az erőfeszítéseket végül siker koronázta és az egyes csapat két példánnyal is találkozott a Dömös és Szentfakápolna közti szakaszon.

A program azzal a kéréssel zárult, hogy amennyiben a résztvevők a későbbi kirándulásaik alkalmával észlelnék a térségben szalamandrát, azt jelezzék Szakosztályunknak, lehetőleg a Herptérképre feltöltött adat formájában. Természetesen a Szakosztály is végezni fog további felméréseket, hogy minél pontosabb adataink legyenek a pilisi szalamandrák állományáról és elterjedésének határaitól.

PILIS KÉTÉLTŰI ÉS HÜLLŐI

Kovács Tibor és Vági Balázs

Március elején került ki a nyomdából a Pilis kétéltűi és hüllői 24 oldalas kiadvány, melyet Szakosztályunk két vezetőségi tagja, Kovács Tibor és Vági Balázs, illetve a Pilis Parkerdő Zrt. Visegrádi Erdészetének munkatársa, Némegy Zoltán állítottak össze. A szélesebb nagyközönségnek készített színes füzet bemutatja a hegységben található 9 kétéltű- és 9 hüllőfajt, térképen megjelenítve hozzávetőleges elterjedésüket, melyet részben a Szakosztály Pilisi Élőhely-térképezési Programjának köszönhetően ismertünk meg. A kiadvány révén rövid bepillantást nyerhetünk az erdészet által végzett kistó-rehabilitációs munkákba is.

SAS-HEGYI LÁTOGATÓKÖZPONT

Halpern Bálint

Megújult a Duna-Ipoly Nemzeti Park Sas-hegyi Látogatóközpontja. A felújított létesítmény - melynek falait Kókay Szabolcs gyík- és pókfajokat bemutató, élethű rajzai díszítik - interaktív kiállítással, panorámaterasszal, valamint Budaörsi flóráját és faunáját bemutató tanösvénnyel várja a látogatókat. A központ két szabadtéri terráriumában - melynek építésében és berendezésében aktívan közreműködtünk - természetes élőhelyükön mutatják be a pannogyíkot és a zöld gyíkot.

A felújított Látogatóközpontot Fazekas Sándor vidékfejlesztési miniszter és Fűri András, a Duna-Ipoly Nemzeti Park igazgatója avatta fel május 17-én. A tárcavezetője a terület bejárása során megnézte a gyíkbemutató terráriumokat is, ahol a sütkérező zöld gyíkok mindenkit.

Szakosztályunk felkérést kapott a terráriumok üzemeltetésén kívül az igény szerint szerveződő, hullófajokat bemutató séták szakvezetésének biztosítására is. Végül négy ilyen túrra került sor, melyeken az érdeklődők a közel 30 hektáros Sas-hegy Természetvédelmi Területen kiépített tanösvényen ismerkedhettek meg a természeti értékekkel, valamint a program „csúcspontjaként” a gyíkok etetését is megtekinthették. Szakvezetéseink során mindig bemutattuk a Szakosztály tevékenységét is, külön kihangsúlyozva az Országos Kétéltű- és Hullótérképezési Programunkat.

III. HERPETOLÓGIAI ELŐADÓÜLÉS

Vörös Judit

Minden eddiginél többen vettek részt a Magyar Természettudományi Múzeum, a Magyar Biológiai Társaság Állattani Szakosztálya és az MME Kétéltű- és Hullővédelmi Szakosztálya által szervezett III. Herpetológiai Előadóülésen, Budapesten. A 2012. március 27-én tartott műhelytalálkozón a résztvevők 25 szakmai előadást hallgathattak meg és 7 posztert vehettek szemügyre a herpetológia témakörében.

A találkozó nyitóelőadásán Sylvain Ursenbacher (Basel-i Egyetem) beszélt az éghajlatváltozások európai viperafajok kialakulására gyakorolt hatásairól.

Babocsay Gergely szakosztályunk budaörsi kopárokon végzett munkájáról tartott élménybeszámolót.

Péchy Tamás, a Rákosi Vipera Védelmi Program képviselőjeként a munka előrehaladásáról, a kibocsátott kígyók

monitorozásáról, valamint az egyelőre még teszt stádiumban levő rádiotelemetriás nyomkövetés lehetőségeiről beszélt a résztvevőknek.

Halpern Bálint a tavaly újtára indított Országos Kétéltű- és Hullőtérképezés programot mutatta be.

Vörös Judit, Gál Júlia Tünde és Szabó Krisztián a kétéltűek kidtridiomikózis nevű gombabetegségét érintő kutatásukat ismertették a nagyközönségnek. Az 1998-ban felfedezett vízben úszó gomba bármely kétéltűt – békát, gőtét, szalamandrát - megfertőzhet, de a különböző fajok eltérően reagálnak a fertőzésre - vannak olyanok, amelyek csak hordozók, mások megbetegsznek, vagy elpusztulnak.

A mostanihoz hasonló herpetológiai előadóülés két év múlva lesz ismét.

**PROGRAMJAINK TÁMOGATÁSÁÉRT KÜLÖN KÖSZÖNETTEL
TARTOZUNK AZ ALÁBBI SZERVEZETEKNEK:**

**PILISI
PARKERDŐ ZRT**
PARKERDŐ AZ EMBERÉRT

